

Raadsinformatienota

Onderwerp	: Afhandeling motie Onderzoek naar fonds "Bovenwijkse Kwaliteitsimpuls"		
Raadsvergadering	: 28 mei 2025	Agendapunt	:
Portefeuillehouder	: J.M.A. van Agtmaal	Datum	: 29 april 2025
Bestuurlijk kader	: Programma leefomgeving	Zaaknummer	:

Inleiding

Op 3 juli 2024 heeft uw raad de volgende motie aangenomen:
Onderzoek naar fonds "Bovenwijkse Kwaliteitsimpuls".

Hiermee verzoekt de gemeenteraad het college:

- 1. Een onderzoek uit te voeren naar de mogelijkheden tot het creëren van een fonds "Bovenwijkse Kwaliteitsimpuls", hierbij criteria en spelregels op te stellen en hierbij ook de "Nota kostenverhaal bovenwijkse voorzieningen 2023" te betrekken;*
- 2. Dit onderzoek in Q4 van 2024 aan de Raad aan te bieden inclusief een kredietvoorstel voor de donatie van € 500.000,-- aan dit fonds, mits uiteraard het instellen van dit fonds haalbaar is.*

Kernboodschap

Om de uitvoerbaarheid van de motie te bepalen, wordt hierna een beknopte weergave gegeven van de publiekrechtelijke en privaatrechtelijke mogelijkheden van kostenverhaal ten behoeve van bovenwijkse voorzieningen, onder de Omgevingswet aangeduid als bovenplanse investeringen. Bovenwijkse voorzieningen kunnen onder omstandigheden worden aangemerkt als bovenplanse investeringen, mits zij voldoen aan de voorwaarden van profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid. Bovenwijkse voorzieningen worden aldus niet automatisch aangemerkt als bovenplanse investeringen. Deze duiding geldt als analyse van voorliggend vraagstuk. Op basis de uitgevoerde analyse wordt de conclusie getrokken dat de motie niet uitvoerbaar is.

Bovenwijkse voorzieningen

Bovenwijkse voorzieningen (dit is de oude benaming onder de Wet ruimtelijke ordening) worden in het kader van de omgevingswet aangemerkt als bovenplanse investeringen. Dit zijn investeringen waar de gehele gemeente (en vaak ook nog daarbuiten) profijt van heeft. Denk daarbij aan parken, infrastructuur, maar ook gezonde luchtkwaliteit.

Het betreft dus investeringen op het gebied van groen, openbare ruimte, mobiliteit en andere voorzieningen. Het betreft overigens alleen nieuwe investeringen. Dit kunnen aanleg- of wijzigingskosten zijn. Investerings ten behoeve van beheer en onderhoud vallen hier niet onder.

Het gaat bovendien om investeringen die niet aan één enkel exploitatiegebied (lees initiatief) toe te schrijven zijn. Naast de bouwprojecten profiteert ook de bestaande gemeente en vaak ook daarbuiten (huidige bewoners en overige gebruikers van de gemeente) van deze investeringen.

Hierbij zijn vele varianten denkbaar, waarbij het investeringsproject geheel, gedeeltelijk, of in het geheel niet in een exploitatiegebied kan liggen. Bijvoorbeeld een park in een nieuwbouwwijk en een randweg die ook door de rest van de gemeente gebruikt worden.

De Omgevingswet maakt voor deze bovenplanse investeringen (voorheen bovenwijkse voorzieningen) onderscheid in investeringen in voorzieningen en financiële bijdragen. Bovenwijkse investeringen zijn noodzakelijk om de bouwprojecten te realiseren. Financiële bijdragen zijn gewenst om de bouwprojecten te ontwikkelen, maar niet noodzakelijk. De motie gaat specifiek over de eerste categorie.

De bovenplanse investeringen zijn dus beschouwd als van nut voor alle bouwprojecten en er is geen onderscheid gemaakt in gebieden. Het is bovendien niet logisch dat enkel nieuwe de bouwprojecten aan deze investeringen bijdragen, maar ook de bestaande bebouwde omgeving.

Deze profiteert namelijk ook, ongeacht de locatie van de bovenplanse investeringen. Dus naast de bouwprojecten moet ook een groot deel gefinancierd worden uit gemeentelijke middelen, subsidies van onder andere provincie of rijk of overige bijdragen.

Aan bovenplanse investeringen worden eisen gesteld die als volgt zijn te omschrijven:

- in het omgevingsplan moet een plangebied zijn gedefinieerd waarbinnen de bovenplanse investeringen (voorzieningen) worden gerealiseerd;
- de bovenplanse investeringen mogen niet enkel aan één enkel exploitatiegebied toe te schrijven zijn;
- binnen het plangebied moeten de bovenplanse investeringen als investeringsprojecten zijn aangewezen;
- duidelijk moet zijn wat de samenhang is tussen het investeringsproject en het initiatief;
- de investeringen moeten op een investeringsplanning zijn opgenomen inclusief kostenraming en de verhouding die het initiatief heeft tot de investering teneinde het percentage van de bijdrage vanuit het initiatief te kunnen bepalen. Dit bepaalt tevens de bijdrage van de gemeente. Bijvoorbeeld: draagt een initiatief 20% bij, dan moet de gemeente 80% bijdragen.

Als aan bovengenoemde eisen wordt voldaan kan de gemeente het principe van bovenplanse investeringen toepassen op basis van een publiekrechtelijke overeenkomst.

Hierbij kan worden geconstateerd dat hierbij sprake is van een complexe route die gaat langs de lijn van de ppt-criteria. Die ppt-criteria hebben tot gevolg dat een bestuursorgaan in de publiekrechtelijke route alleen die kosten mag verhalen die zijn gemaakt ter *profijt* van de locatie, die *proportioneel* zijn om te verhalen en die *toerekenbaar* zijn aan de activiteiten van de initiatiefnemer.

Het moge duidelijk zijn dat binnen de gemeente Woensdrecht niet voldaan wordt aan bovenstaande. Het ligt ook niet in de lijn der verwachting dat deze situatie op de korte of middellange termijn aan de orde is.

Het vormen van een fonds zoals voorgesteld in de motie is hiermee dan ook niet aan de orde.

Anterieure overeenkomst

Wat wel aan de orde kan zijn is dat voor een initiatief kosten gemaakt moeten worden voor voorzieningen binnen het plangebied van het initiatief die de gemeente op de initiatiefnemer wil verhalen. Hierbij valt te denken aan de inrichting van de openbare ruimte - in brede zin - binnen het plangebied.

Voor deze voorzieningen en het kostenverhaal op de initiatiefnemer, kan de gemeente op basis van het privaatrecht een zogenoemde anterieure overeenkomst afsluiten. Ook hier gelden overigens de criteria profijt, proportionaliteit en toerekenbaarheid.

Onder de oude Wet ruimtelijke ordening maakte de gemeente hiervan veelvuldig gebruik. Ook onder Omgevingswet is dit – gelet op vorenstaande – de meest gangbare optie voor de gemeente om kosten te verhalen.

Conclusie

Gelet op vorenstaande is de motie niet uitvoerbaar. Het college zal derhalve geen voorstel aan de raad voorleggen voor het instellen van een fonds "Bovenwijkse Kwaliteitsimpuls".

Burgemeester en wethouders van Woensdrecht,	
de secretaris,	de burgemeester,
ing. P.A.C. Bogers	drs J.J.C. Adriaansen

Bijlage:

Motie Onderzoek naar fonds "Bovenwijkse Kwaliteitsimpuls".